

MÀU TÍM HOA SIM

(Hữu Loan)

Nàng có ba người anh đi bộ đội
Những em nàng
 có em chưa biết nói
Khi tóc nàng xanh xanh
Tôi người Vệ quốc quân
 xa gia đình
Yêu nàng như tình yêu em gái
Ngày hợp hôn
 nàng không đòi may áo mới
Tôi mặc đồ quân nhân
 đôi giày đinh
 bết bùn đất hành quân
Nàng cười xinh xinh
 bên anh chồng độc đáo
Tôi ở đơn vị về
 cưới nhau xong là đi
Từ chiến khu xa
 hớ về ái ngại
Lấy chồng thời chiến binh
 mấy người đi trở lại
Nhớ khi mình không về
 thì thương
 người vợ chờ
 bé bỏng chiều quê...
Nhưng không chết
 người trai khói lửa
Mà chết
 người gái nhỏ hậu phương
Tôi về
 không gặp nàng
Má tôi ngồi bên mộ con đầy bóng tối
Chiếc bình hoa ngày cưới
 thành bình hương
 tàn lạnh vây quanh
Tóc nàng xanh xanh
 ngắn chưa đầy búi
Em ơi giây phút cuối

không được nghe nhau nói
không được trông nhau một lần
Ngày xưa nàng yêu hoa sim tím
áo nàng màu tím hoa sim
Ngày xưa
một mình đèn khuya
bóng nhỏ
Nàng vá cho chồng tấm áo
ngày xưa...
Một chiều rừng mưa
Ba người anh trên chiến trường đông bắc
được tin em gái mất
trước tin em lấy chồng
Gió sớm thu về rờn rợn nước sông
Đưa em nhỏ lớn lên
ngỡ ngàng nhìn ảnh chị
Khi gió sớm thu về
cỏ vàng chân mộ chí
Chiều hành quân
qua những đồi sim
Những đồi hoa sim
những đồi hoa sim dài trong chiều không hết
Màu tím hoa sim
tím chiều hoang biên biệt
Có ai ví như từ chiều ca dao nào xưa xa
Áo anh sứt chỉ đường tà
Vợ anh chưa có mẹ già chưa khâu
Ai hỏi vô tình hay ác ý với nhau
Chiều hoang tím có chiều hoang biết
Chiều hoang tím tím thêm màu da diết
Nhìn áo rách vai
Tôi hát trong màu hoa
Áo anh sứt chỉ đường tà
Vợ anh mất sớm, mẹ già chưa khâu...
Màu tím hoa sim, tím tình trang lệ rớm
Tím tình ơi lệ ứa
Ráng vàng ma và sừng rúc điệu quân hành
Vang vọng chập chờn theo bóng những binh đoàn
Biên biệt hành binh vào thăm thăm chiều hoang màu tím
Tôi ví vọng về đâu

Tôi với vọng về đâu
Áo anh nát chỉ dù lâu...
(1948)

BÊN KIA SÔNG ĐUỐNG (Hoàng Cầm)

Em ơi! Buồn làm chi
Anh đưa em về sông Đuống
Ngày xưa cát trắng phẳng lì
Sông Đuống trôi đi
Một dòng lấp lánh
Năm nghiêng nghiêng trong kháng chiến trường kỳ

Xanh xanh bãi mía bờ dâu
Ngô khoai biêng biếc
Đứng bên này sông sao nhớ tiếc
Sao xót xa như rụng bàn tay

Bên kia sông Đuống
Quê hương ta lúa nếp thơm nồng
Tranh Đông Hồ gà lợn nét tươi trong
Màu dân tộc sáng bừng trên giấy điệp
Quê hương ta từ ngày khùng khiếp
Giặc kéo lên ngàn ngọn lửa hung tàn

Ruộng ta khô
Nhà ta cháy
Chó ngọ một đàn
Lưỡi dài lê sắc máu

Kiệt cùng ngõ thẳm bờ hoang
Mẹ con đàn lợn âm dương
Chia lìa đôi ngả
Đám cưới chuột tung bừa rộn rã
Bây giờ tan tác về đâu?

Ai về bên kia sông Đuống
Cho ta gửi tấm the đen

Mấy trăm năm thấp thoáng mộng bình yên
Những hội hè đình đám
Trên núi Thiên Thai
Trong chùa Bút Tháp
Giữa huyện Lang Tài
Gửi về may áo cho ai
Chuông chùa vắng vắng nay người ở đâu
Những nàng môi cắn chỉ quết trầu
Những cụ già phơ phơ tóc trắng
Những em sột soạt quần nâu
Bây giờ đi đâu về đâu?

Ai về bên kia sông Đuống
Có nhớ từng khuôn mặt búp sen
Những cô hàng xén răng đen
Cười như mùa thu tỏa nắng
Chợ Hồ, chợ Sủi người đua chen
Bãi Trầm Chỉ người giăng tơ nghẽn lối
Những nàng dệt sợi
Đi bán lụa màu
Những người thợ nhuộm
Đồng Tỉnh, Huế Cầu
Bây giờ đi đâu về đâu?

Bên kia sông Đuống
Mẹ già nua còm cõi gánh hàng rong
Dầm miếng cau khô
Mấy lọ phẩm hồng
Vải thếp giấy dầm hoen sương sớm
Chợt lũ quỷ mắt xanh trừng trợn
Khua giấy đình đập gãy quán gãy teo
Xì xò cướp bóc
Tan phiên chợ nghèo
Lá đa lác đác trước lều
Vài ba vết máu loang chiều mùa đông

Chưa bán được một đồng
Mẹ già lại quẩy gánh hàng rong
Bước cao thấp trên bờ tre hun hút
Có con cò trắng bay vùn vụt

Lướt ngang dòng sông Đuống về đâu?
Mẹ ta lòng đói dạ sầu
Đường trơn mưa lạnh mái đầu bạc phơ.

Bên kia sông Đuống
Ta có đàn con thơ
Ngày tranh nhau bát cháo ngô
Đêm lúu rúu chui gầm giường tránh đạn
Lấy mệt quây tròn
Tưởng làm tổ ấm
Trong giấc thơ ngây tiếng súng dồn tựa sấm
Ú ớ con mê
Thon thót giạt mình
Bóng giặc dày vò những nét môi xinh

Đã có đất này chép tội
Chúng ta không biết nguôi hờn

Đêm buông xuống dòng sông Đuống
Con là ai? - Con ở đâu về?

Hé một cánh liếp
- Con vào đây bốn phía tường che
Lửa đèn leo lét soi tình mẹ
Khuôn mặt bừng lên như dựng giăng
Ngậm ngùi tóc trắng đang thắm kể
Những chuyện muôn đời không nói năng

Đêm đi sâu quá lòng sông Đuống
Bộ đội bên sông đã trở về
Con bắt đầu xuất kích
Trại giặc bắt đầu run trong sương
Dao loé giữa chợ
Gậy lửa cuối thôn
Lúa chín vàng hoe giặc mất hồn
Ăn không ngon
Ngủ không yên
Đứng không vững
Chúng mày phát điên
Quay cuồng như xéo trên đồng lửa

Mà cánh đồng ta còn chan chứa
Bao nhiêu nắng đẹp mùa xuân
Gió đưa tiếng hát về gần
Thợ cấy đánh giặc dân quân cày bừa
Tiếng bà ru cháu xế trưa
Chang chang nắng hạ vông đưa rầu rầu
"À ơi... cha con chết trận từ lâu
Con càng khôn lớn càng sâu mối thù"
Tiếng em cất cổ hờn xưa
Hiu hiu gió rét mịt mù mưa bay
"Thân ta hoen ố vì mày
Hồn ta cùng với đất này dài lâu..."

Em ơi! Đừng hát nữa! Lòng anh đau
Mẹ ơi! Đừng khóc nữa! Dạ con sầu
Cánh đồng im phăng phắc
Để con đi giết giặc
Lấy máu nó rửa thù này
Lấy súng nó cầm chắc tay
Mỗi đêm một lần mở hội
Trong lòng con chim múa hoa cười
Vì nắng sắp lên rồi
Chân trời đã tỏ
Sông Đuống cuộn cuộn trôi
Để nó cuốn phăng ra bể
Bao nhiêu đồn giặc phơi phơi
Bao nhiêu nước mắt
Bao nhiêu mồ hôi
Bao nhiêu bóng tối
Bao nhiêu nỗi đời

Bao giờ về bên kia sông Đuống
Anh lại tìm em
Em mặc yếm thắm
Em thắt lụa hồng
Em đi trải hội non sông
Cười mê ánh sáng muôn lòng xuân xanh.

(Việt Bắc, tháng 04/1948)

NHỚ

(Hong Nguyên)

Lũ chúng tôi
Bọn người tứ xứ,
Gặp nhau hồi chưa biết chữ
Quen nhau từ buổi “Một hai”
Súng bắn chưa quen,
Quân sự mươi bài
Lòng vẫn cười vui kháng chiến
Lột sắt đường tàu,
Rèn thêm đao kiếm,
Áo vải chân không,
Đi lùng giặc đánh.
Ba năm rồi gửi lại quê hương.
Mái lều gianh,
Tiếng mõ đêm trường,
Luống cày đất đỏ
Ít nhiều người vợ trẻ
Mòn chân bên cối gạo canh khuya
Chúng tôi đi
Nắng mưa sồn mép ba lô,
Tháng năm bạn cùng thôn xóm.
Nghỉ lại lưng đeo
Năm trên dốc nắng.
Kì hộ lưng nhau ngang bờ cát trắng.
Quờ chân tìm hơi ẩm đêm mưa.
- Đẳng nó vợ chưa?
- Đẳng nó?
- Tớ còn chờ độc lập
Cả lũ cười vang bên ruộng bắp,
Nhìn o thôn nữ cuối nương dâu.

Chúng tôi đi mang cuộc đời lưu động,
Qua nhiều nơi không nhớ hết tên làng.
Đã nghỉ lại rất nhiều nhà dân chúng
Tôi nhớ bờ tre gió lộng
Làng xuôi xóm ngược mái rạ như nhau
Có nắng chiều đột kích mấy hàng cau.
Có tiếng gà gáy xóm,

Có “Khai hội, yêu cầu, chất vấn!”
Có mẹ hiền bắt rận cho những đứa con xa.
Trăng lên tập hợp hát om nhà.
Tôi nhớ
Giường kê cánh cửa,
Bếp lửa khoai vùi
Đồng chí nức vui vui,
Đồng chí nức dạy tôi dăm tối chữ,
Đồng chí mô nhớ nữa,
Kể chuyện Bình – Trị – Thiên,
Cho bày tôi nghe ví,
Bếp lửa rung rung đôi vai đồng chí
- Thừa trong nớ hiện chừ vô cùng gian khổ,
Đồng bào ta phải kháng chiến ra rì.

Đêm đó chúng tôi đi
Nòng súng nghiêng nghiêng,
Đường mòn thấp thoáng...
Trong điểm nhỏ,
Mười người trai tráng,
Sờ chuôi lựu đạn.
Ngồi thối nùn rơm
Thức vừa rạng sáng.
Nhìn trời sương nhăm bước chúng tôi đi
Chúng tôi đi nhớ nhất câu ni:
Dân chúng cầm tay lắc lắc:
“Độc lập nhớ rẽ viền chơi ví chắc!”
(1948)

ĐỒNG CHÍ (Chính Hữu)

Quê hương anh nước mặn đồng chua
Làng tôi nghèo đất cày lên sỏi đá
Anh với tôi đôi người xa lạ
Tự phương trời chẳng hẹn quen nhau.
Súng bên súng, đầu sát bên đầu
Đêm rét chung chăn thành đôi tri kỷ
Đồng chí!

Ruộng nương anh gửi bạn thân cày
Gian nhà không mặc kệ gió lung lay
Giếng nước gốc đa nhớ người ra lính.
Anh với tôi biết từng cơn ớn lạnh,
Sốt run người, vừng trán ướt mồ hôi.

Áo anh rách vai
Quần tôi có vài mảnh vá
Miệng cười buốt giá
Chân không giày
Thương nhau tay nắm lấy bàn tay!

Đêm nay rừng hoang sương muối
Đứng cạnh bên nhau chờ giặc tới
Đầu súng trăng treo.

(1948)

KHÔNG NÓI (Nguyễn Đình Thi)

Dừng chân trong mưa bay
Ướt đầm mái tóc
Em em nhìn đi đâu

Môi em đôi mắt
Còn ôm đây
Nhìn em nữa
Phút giây

Chiều mờ gió hút
Em
Bóng nhỏ
Đường lầy.
(1948)

ĐÔI MẮT NGƯỜI SƠN TÂY (Quang Dũng)

Em ở thành Sơn chạy giặc về
Tôi từ chinh chiến cũng ra đi
Cách biệt bao ngày quê Bất Bạt
Chiều xanh không thấy bóng Ba Vì

Vàng trán em vương trời quê hương
Mắt em dịu dịu buồn Tây Phương
Tôi thấy xứ Đoài mây trắng lắm
Em có bao giờ em nhớ thương ?

Mẹ tôi, em có gặp đâu không
Bao xác già nua ngập cánh đồng
Tôi nhớ một thằng con bé nhỏ
Bao nhiêu rồi xác trẻ trôi sông!

Từ độ thu về hoang bóng giặc
Điêu tàn ôi lại nổi điêu tàn!
Đất đá ong khô nhiều suối lệ
Em đã bao ngày lệ chứa chan ?

Đôi mắt người Sơn Tây
U ẩn chiều lưu lạc
Buồn viển xứ khôn khuây
Tôi gửi niềm nhớ thương
Em mang giùm tôi nhé
Ngày trở lại quê hương
Khúc hoàn ca rớm lệ

Bao giờ trở lại đồng Bương Cấn
Về núi Sài Sơn ngó lúa vàng
Sông Đáy chậm nguồn qua Phủ Quốc
Sáo diều khuya khoát thổi đêm trăng

Bao giờ tôi gặp em lần nữa
Chắc đã thanh bình rộn tiếng ca
Đã hết sắc mùa chinh chiến cũ
Còn có bao giờ em nhớ ta ?

(1949)

NHỚ

(Nguyễn Đình Thi)

Ngôi sao nhớ ai mà sao lấp lánh
Soi sáng đường chiến sĩ giữa đèo mây
Ngọn lửa nhớ ai mà hồng đêm lạnh
Sưởi ấm lòng chiến sĩ dưới ngàn cây.

Anh yêu em như anh yêu đất nước
Vết vả đau thương tươi thắm vô ngần
Anh nhớ em mỗi bước đường anh bước
Mỗi tối anh nằm mỗi miếng anh ăn.

Ngôi sao trong đêm không bao giờ tắt
Chúng ta yêu nhau chiến đấu suốt đời
Ngọn lửa trong rừng bập bùng đỏ rực
Chúng ta yêu nhau kiêu hãnh làm người.
(1954)

ĐOÁ HOA NGHỆ

(Nguyễn Đình Thi)

Sớm nay giữa Điện Biên dữ dội
Những chiến hào bỗng thấy mùa xuân
Ô lạ khắp mặt đồi đen trụi
Hoa nghệ xôn xao nở tím hồng

Anh ngắt đóa hoa hồng tươi nhỏ
Dành cho em ở cuối trời xa.
(1954)

QUÊ HƯƠNG

(Giang Nam)

Thưở còn thơ ngày hai buổi đến trường
Yêu quê hương qua từng trang sách nhỏ

“Ai bảo chăn trâu là khổ?”
Tôi mơ màng nghe chim hót trên cao
Những ngày trốn học
Đuổi bướm cầu ao
Mẹ bắt được
Chưa đánh roi nào đã khóc!
Có cô bé nhà bên
Nhìn tôi cười khúc khích...

Cách mạng bùng lên
Rồi kháng chiến trường kỳ
Quê tôi đầy bóng giặc
Từ biệt mẹ, tôi đi
Cô bé nhà bên – (có ai ngờ)
Cũng vào du kích
Hôm gặp tôi vẫn cười khúc khích
Mắt đen tròn (thương thương quá đi thôi!)
Giữa cuộc hành quân không nói được một lời
Đơn vị đi qua, tôi ngoái đầu nhìn lại
Mưa đầy trời nhưng lòng tôi ấm mãi...

Hòa bình tôi trở về đây
Với mái trường xưa, bãi mía, luống cày
Lại gặp em
Thẹn thùng nép sau cánh cửa
Vẫn khúc khích cười khi tôi hỏi nhỏ
Chuyện chồng con (khó nói lắm anh ơi!)
Tôi nắm bàn tay nhỏ nhắn ngậm ngùi
Em vẫn để yên trong tay tôi nóng bỏng...

Hôm nay nhận được tin em
Không tin được dù đó là sự thật
Giặc bắn em rồi, quăng mất xác
Chỉ vì em là du kích, em ơi!
Đau xé lòng anh, chết nửa con người!

Xưa yêu quê hương vì có chim có bướm
Có những ngày trốn học bị đòn roi
Nay yêu quê hương vì trong từng nắm đất

Có một phần xương thịt của em tôi.

(1962)

CUỘC CHIA LY MÀU ĐỎ

(Nguyễn Mỹ)

Đó là cuộc chia ly chói ngời sắc đỏ
Tươi như cánh nhạn lai hồng
Trưa một ngày sắp ngả sang đông
Thu, bỗng nắng vàng lên rực rỡ:
Tôi nhìn thấy một cô áo đỏ
Tiền đưa chồng trong nắng vườn hoa
Chồng của cô sắp sửa đi xa
Cùng đi với nhiều đồng chí nữa
Chiếc áo đỏ rực như than lửa
Cháy không nguôi trước cảnh chia li
Vườn cây xanh và chiếc nón trắng kia
Không giấu nổi tình yêu cô rực cháy.
Không che được nước mắt cô đã chảy
Những giọt long lanh nóng bỏng sáng ngời
Chảy trên bình minh đang hé giữa làn môi
Và rạng đông đang bùng trên nét mặt
- Một rạng đông với màu hồng ngọc
Cây si xanh gọi họ đến ngồi
Trong bóng rợp của mình, nói tới ngày mai

Ngày mai sẽ là ngày sum họp
Đã toả sáng những tâm hồn cao đẹp!
Nắng vẫn còn ngời trên những mắt lá si
Và người chồng ấy đã ra đi...

Cả vườn hoa đã ngập tràn nắng xé
Cánh hoa đỏ vẫn còn rung nhè nhẹ
Gió nói tôi nghe những tiếng thì thào
"Khi Tổ quốc cần, họ biết sống xa nhau..."

Nhưng tôi biết cái màu đỏ ấy
Cái màu đỏ như cái màu đỏ ấy

Sẽ là bông hoa chuối đỏ tươi
Trên đỉnh dốc cao vẫy gọi đoàn người
Sẽ là ánh lửa hồng trên bếp
Một làng xa giữa đêm gió rét...
Nghĩa là màu đỏ ấy theo đi
Như chưa hề có cuộc chia ly...
(1964)

HẠT GẠO LÀNG TA (Trần Đăng Khoa)

Hạt gạo làng ta
Có vị phù sa
Của sông Kinh Thầy
Có hương sen thơm
Trong hồ nước đầy
Có lời mẹ hát
Ngọt bùi hôm nay...

Hạt gạo làng ta
Có bão tháng bảy
Có mưa tháng ba
Giọt mồ hôi sa
Những trưa tháng sáu
Nước như ai nấu
Chết cả cá cò
Cua ngoi lên bờ
Mẹ em xuống cấy...

Hạt gạo làng ta
Những năm bom Mĩ
Trút lên mái nhà
Những năm khẩu súng
Theo người đi xa
Những năm băng đạn
Vàng như lúa đồng
Bát cơm mùa gặt
Thơm hào giao thông...

Hạt gạo làng ta

Có công các bạn
Sớm nào chống hạn
Vực mẽ miệng gầu
Trưa nào bắt sâu
Lúa cao rất mặt
Chiều nào gánh phân
Quang trành quét đất.

Hạt gạo làng ta.
Gửi ra tiền tuyến,
Gửi về phương xa.
Em vui em hát,
Hạt vàng làng ta.
Em vui em hát,
Hạt vàng làng ta...

(1968)

BÀI THƠ VỀ TIỂU ĐỘI XE KHÔNG KÍNH (Phạm Tiến Duật)

Không có kính không phải vì xe không có kính
Bom giạt, bom rung kính vỡ đi rồi
Ung dung buồng lái ta ngồi,
Nhìn đất, nhìn trời, nhìn thẳng.

Nhìn thấy gió vào xoa mắt đắng
Nhìn thấy con đường chạy thẳng vào tim
Thấy sao trời và đột ngột cánh chim
Như sa, như ùa vào buồng lái.

Không có kính, ù thì có bụi,
Bụi phun tóc trắng như người già
Chưa cần rửa, phì phèo châm điếu thuốc
Nhìn nhau mặt lấm cười ha ha.

Không có kính, ù thì ướt áo
Mưa tuôn, mưa xối như ngoài trời

Chưa cần thay, lái trăm cây số nữa
Mưa ngừng, gió lùa khô mau thôi.

Những chiếc xe từ trong bom rơi
Đã về đây họp thành tiểu đội
Gặp bè bạn suốt dọc đường đi tới
Bắt tay qua cửa kính vỡ rồi.

Bếp Hoàng Cầm ta dựng giữa trời
Chung bát đũa nghĩa là gia đình đấy
Võng mắc chông chênh đường xe chạy
Lại đi, lại đi trời xanh thêm.

Không có kính, rồi xe không có đèn,
Không có mui xe, thùng xe có xước,
Xe vẫn chạy vì miền Nam phía trước
Chỉ cần trong xe có một trái tim.
(1969)

TRƯỜNG SƠN ĐÔNG, TRƯỜNG SƠN TÂY (Phạm Tiến Duật)

Cùng mắc võng trên rừng Trường Sơn
Hai đứa ở hai đầu xa thẳm
Đường ra trận mùa này đẹp lắm
Trường Sơn Đông nhớ Trường Sơn Tây.

Một dãy núi mà hai màu mây
Nơi nắng nơi mưa, khí trời cũng khác
Như anh với em, như Nam với Bắc
Như Đông với Tây một dải rừng liền.

Trường Sơn Tây anh đi, thương em
Bên ấy mưa nhiều, con đường gánh gạo
Muỗi bay rừng già cho dài tay áo
Rau hết rồi, em có lấy măng không.

Em thương anh bên Tây mùa đông
Nước khe cạn bướm bay lên đá

Biết lòng anh say miền đất lạ
Chắc em lo đường chặn bom thù.

Anh lên xe, trời đổ cơn mưa
Cái gạt nước xua tan nỗi nhớ
Em xuống núi nắng về rực rỡ
Cái nhành cây gạt nỗi riêng tư.

Đông sang Tây không phải đường thư
Đường chuyển đạn và đường chuyển gạo
Đông Trường Sơn, cô gái “ba sẵn sàng” xanh áo
Tây Trường Sơn bộ đội áo màu xanh.

Từ nơi em gửi đến nơi anh
Những đoàn quân trùng trùng ra trận
Như tình yêu nói lời vô tận
Đông Trường Sơn, núi Tây Trường Sơn.
(1972)

GỬI EM, CÔ THANH NIÊN XUNG PHONG (Phạm Tiến Duật)

Có lẽ nào anh lại mê em
Một cô gái không nhìn rõ mặt
Đại đội thanh niên đi lấp hố bom
Áo em hình như trắng nhất.

Người tinh nghịch là anh dễ thân
Bởi vì thế có em đứng gần
Em ở Thạch Kim, sao lại lừa anh nói là “Thạch Nhọn”
Đêm ranh mãnh ngăn cái nhìn đưa đón.

Em đóng cọc rào quanh hố bom
Cái miệng em ngoa cho bạn cười giòn
Tiếng Hà nghe buồn cười đáo để
Anh lặng người như trôi trong tiếng ru.

Tranh thủ có ánh sáng đèn dù
Anh vội nhìn em và bạn em khắp lượt

Mọi người cũng tò mò nhìn anh
Rồi bóng tối lại khép vào bóng tối
Em ơi em, hãy nghe anh hỏi
Xong đoạn đường này các em làm đâu?

Anh đã tìm em rất lâu, rất lâu
Cô gái ở Thạch Kim - Thạch Nhọn
Khăn xanh, khăn xanh phơi đầy lán sớm
Sách giấy mở tung trắng cả rừng chiều.

Anh đã đi rất nhiều, rất nhiều
Những con đường như tình yêu mới mẻ
Đất rất hồng và người rất trẻ
Nhưng chẳng thấy em, cô gái ở Thạch Nhọn Thạch Kim

Những đội làm đường hành quân trong đêm
Nào cuộc nào choòng xoong nồi xúng xoảng
Rực rỡ mặt đất bình minh
Hấp hối chân trời pháo sáng
Đường trong tim anh in những dấu chân.

Chiếc võng bạc trên đường hành quân
Anh đã buộc nhiều cây xoan cây ổi
Lại đường mới và hàng nghìn cô gái
Ở đâu em tình nghịch của anh?

Bụi mù trời mùa hanh
Nước trắng khe mùa lũ
Đêm rộng dài là đêm không ngủ
Em vẫn đi, đường vẫn liền đường

Cạnh giếng nước có bom từ trường
En không rửa ngủ ngày chân lấm
Ngày em phá nhiều bom nổ chậm
Đêm nằm mơ nói mơ vang nhà
Chuyện kể từ nỗi nhớ sâu xa
Thương em, thương em, thương em biết mấy...

Dừng tay cuộc khi em ngoảnh lại
Sẽ giạt mình đường mới ta xây

Đã có độ dài hơn cả độ dài
Của đường xá đời xưa để lại

Sẽ ra về bao nhiêu cô gái
Một ngày mai đường sẽ đứng chờ vơ
Để cho đời sau còn thấy ngẩn ngơ
Trước những công trình ngoằn ngoèo trên mặt đất.

Ơi em gái chưa một lần rõ mặt
Có lẽ nào anh lại mê em
Từ cái đêm Thạch Nhọn Thạch Kim
Tên em đã thành tên chung anh gọi:
Em là cô thanh niên xung phong

MẸ
(Bằng Việt)

Con bị thương, nằm lại một mùa mưa
Nhớ dáng mẹ ân cần lặng lẽ
Nhà yên ắng. Tiếng chân đi rất nhẹ
Gió từng hồi trên mái lá ủa qua.

Nhớ vườn cây che bóng kín sau nhà
Trái chín rụng suốt mùa mưa lộp độp
Những dây bưởi sai, những hàng khế ngọt
Nhăn đầu mùa, chim đến bới lao xao...

Con xót lòng, mẹ hái trái bưởi đào
Con nhạt miệng, có canh tôm nấu khế
Khoai nướng, ngô bung ngọt lòng đến thế
Mỗi ban mai toả khói ấm trong nhà.

Ba con đầu đang chiến đấu nơi xa
Tình máu mủ, mẹ dồn con hết cả
Con nói mớ những núi rừng xa lạ
Tỉnh ra rồi, có mẹ, hoá thành quê

Ông mất lâu rồi. Mẹ kể con nghe
Những chuyện làm ăn, những phen luân lạc

Mắt nhòa đục và mái đầu tóc bạc
Cả cuộc đời chèo chống bấy nhiêu năm.

Những lúc hiếm hoi mưa tạnh, trời trắng
Mẹ hể hả ngắm con hồng sắc mặt
Con ra ngõ, núi trập trùng xanh ngắt
Lại tần ngần nói với mẹ ngày đi

Mẹ cười xoà, nước mắt ứa trên mi
- Đi đánh giặc khi nào tau có giữ!
Súng đạn đó, ba lô còn treo đó
Bộ mi chừ đeo đã vững hay chẳng ?

...Ôi mẹ già trên bản vắng xa xăm
Con đã đi rồi, mấy khi trở lại?
Dắng dặc Trường Sơn những mùa gió trái
Những màn mưa bạc trắng cả cây rừng !...

Con qua đâu thấy mái lá, cây vườn
Cũng đất nước, phơ phơ đầu tóc mẹ
Từng giọt máu trong người con đập khê
Máu bây giờ đâu có của riêng con ?...
(1972)

LÁ ĐỎ

(Nguyễn Đình Thi)

Gặp em trên cao lộng gió
Rừng lạ ào ào lá đỏ

Em đứng bên đường
như quê hương
Vai ác bạc quàng súng trường.

Đoàn quân vẫn đi vội vã
Bụi Trường Sơn nhòa trời lửa.

Chào em, em gái tiền phương
Hẹn gặp nhé giữa Sài Gòn.

Em vẫy cười đôi mắt trong.
(1974)

ÁNH TRĂNG
(Nguyễn Duy)

Hồi nhỏ sống với đồng
với sông rồi với biển
hồi chiến tranh ở rừng
vàng trắng thành tri kỷ

Trần trụi với thiên nhiên
hồn nhiên như cây cỏ
ngỡ không bao giờ quên
cái vàng trắng tình nghĩa

Từ hồi về thành phố
quen ánh điện cửa gương
vàng trắng đi qua ngõ
như người dưng qua đường

Thình lình đèn điện tắt
Phòng buyn-đinh tối om
vội bật tung cửa sổ
đột ngột vàng trắng tròn

Ngửa mặt lên nhìn mặt
có cái gì rưng rưng
như là đồng là bể
như là sông là rừng

Trăng cứ tròn vành vạnh
kể chi người vô tình
ánh trăng im phăng phắc
đủ cho ta giật mình

(1978)

TỰ HÁT

(Xuân Quỳnh)

Chẳng đại gì em ước nó bằng vàng
Trái tim em anh đã từng biết đầy
Anh là người coi thường của cải
Nên nếu cần anh bán nó đi ngay.

Em cũng không mong nó giống mặt trời
Vì sẽ tắt khi bóng chiều đổ xuống
Lại mình anh với đêm dài câm lặng
Mà lòng anh xa cách với lòng em

Em trở về đúng nghĩa trái tim
Biết làm sống những hồng cầu đã chết
Biết lấy lại những gì đã mất
Biết rút gần khoảng cách của yêu tin

Em trở về đúng nghĩa trái tim em
Biết khao khát những điều anh mơ ước
Biết xúc động qua nhiều nhận thức
Biết yêu anh và biết được anh yêu

Mùa thu năm nay sao bão mưa nhiều
Những cửa sổ con tàu chẳng đóng
Dải đồng hoang và đại ngàn tối sẫm
Em lạc loài giữa sâu thẳm rừng anh

Em lo âu trước xa tắp đường ình
Trái tim đập những điều không thể nói
Trái tim đập còn cào cào con dơi
Ngọn lửa nào le lói giữa cô đơn

Em trở về đúng nghĩa trái tim em
Là máu thịt, đời thường ai chẳng có
Cũng ngừng đập lúc cuộc đời không còn nữa
Nhưng biết yêu anh cả khi chết đi rồi.
(1984)

THƠ TÌNH CUỐI MÙA THU

(Xuân Quỳnh)

Cuối trời mây trắng bay
Lá vàng thừa thớt quá
Phải chăng lá về rừng
Mùa thu đi cùng lá
Mùa thu ra biển cả
Theo dòng nước menh mang
Mùa thu vào hoa cúc
Chỉ còn anh và em

Chỉ còn anh và em
Là của mùa thu cũ
Chợt làn gió heo may
Thổi về xao động cả:
Lối đi quen bỗng lạ
Cỏ lặt theo chiều mây
Đêm về sương ướt má
Hơi lạnh qua bàn tay

Tình ta như hàng cây
Đã qua mùa gió bão
Tình ta như dòng sông
Đã yên ngày thác lũ

Thời gian như là gió
Mùa đi cùng tháng năm
Tuổi theo mùa đi mãi
Chỉ còn anh và em

Chỉ còn anh và em
Cùng tình yêu ở lại...
- Kìa bao người yêu mới
Đi qua cùng heo may

NGƯỜI ĐÀN BÀ NGỒI ĐÀN

(Ý Nhi)

1

Giữa chiều lạnh
một người đàn bà ngồi đan bên cửa sổ
vẽ vừa nhẩn nại vừa vội vã
nhẩn nại như thể đó là việc phải làm suốt đời
vội vã như thể đó là lần sau chót.

Không thở dài
Không mỉm cười
chị đang giữ kín đau thương
hay là hạnh phúc
lòng chị đang tràn đầy niềm tin
hay là ngờ vực.

không một lần chị ngẩng nhìn lên
chị đang qua những phút giây trước lần gặp mặt
hay sau buổi chia ly

Trong mũi đan kia ẩn giấu niềm hân hoan hay nỗi lo âu
trong đôi mắt kia là chán trường hay hi vọng.

Giữ chiều lạnh
Một người đàn bà ngồi đan bên cửa sổ
Dưới chân chị
Cuộn len như quả cầu xanh
Đang lăn những vòng chậm rãi.
(1984)

TIẾNG VIỆT

(Lưu Quang Vũ)

Tiếng mẹ gọi trong hoàng hôn khói sẫm
Cánh đồng xa cò trắng rủ nhau về
Có con ghé trên lưng bùn ướt đầm
Nghe xạc xào gió thổi giữa cau tre.

Tiếng kéo gỗ nhọc nhằn trên bãi nắng
Tiếng gọi đò sông vắng bên lau khuya
Tiếng lụa xé đau lòng thoi sợi trắng
Tiếng dập dồn nước lũ xoáy chân đê.

Tiếng cha dặn khi vun cãnh nhóm lửa
Khi hun thuyền, gieo mạ, lúc đưa nôi
Tiếng mưa dội ào ào trên mái cộ
Nón ai xa thăm thẳm ở bên trời.

"Đá cheo leo trâu trèo trâu trượt..."
Đi mòn đường đứt cổ đờn người thương
Đây muối mặn gừng cay lòng khế xót
Ta như chim trong tiếng Việt như rừng.

Chưa chữ viết đã vẹn tròn tiếng nói
Vầng trăng cao đêm cá lặn sao mờ
Ôi tiếng Việt như đất cày, như lụa
Óng tre ngà và mềm mại như tơ.

Tiếng tha thiết, nói thường nghe như hát
Kể mọi điều bằng riu rít âm thanh
Như gió nước không thể nào nắm bắt
Dấu huyền trầm, dấu ngã chênh vênh.

Dấu hỏi dựng suốt ngàn đời lửa cháy
Một tiếng vườn rợp bóng lá cành vươn
Nghe mát lịm ở đầu môi tiếng suối
Tiếng heo may gợi nhớ những con đường.

Một đảo nhỏ xa xôi ngoài biển rộng
Vẫn tiếng làng tiếng nước của riêng ta
Tiếng chẳng mất khi Loa thành đã mất
Nàng My Châu quỳ xuống lạy cha già.

Tiếng thao thức lòng trai ôm ngọc sáng
Dưới cát vùi sóng dập chẳng hề nguôi
Tiếng tủi cực kẻ ăn cầu ngủ quán
Thành Nguyễn Du vắng vắng nỗi thương đời.

Trái đất rộng giàu sang bao thứ tiếng
Cao quý thâm trầm rực rỡ vui tươi
Tiếng Việt rung rinh nhịp đập trái tim người
Như tiếng sáo như dây đàn máu nhỏ.

Buồm lộng sóng xô, mai về trúc nhớ
Phá cũi lồng vời vợi cánh chim bay
Tiếng ghen ngào như đời mẹ đắng cay
Tiếng trong trẻo như hồn dân tộc Việt.

Mỗi sớm dậy nghe bốn bề thân thiết
Người qua đường chung tiếng Việt cùng tôi
Như vị muối chung lòng biển mặn
Như dòng sông thương mến chảy muôn đời.

Ai thuở trước nói những lời thứ nhất
Còn thô sơ như mảnh đá thay rìu
Điều anh nói hôm nay, chiều sẽ tắt
Ai người sau nói tiếp những lời yêu ?

Ai phiêu bạt nơi chân trời góc biển
Có gọi thầm tiếng Việt mỗi đêm khuya ?
Ai ở phía bên kia cầm súng khác
Cùng tôi trong tiếng Việt quay về.

Ôi tiếng Việt suốt đời tôi mắc nợ
Quên nổi mình quên áo mặc cơm ăn
Trời xanh quá môi tôi hồi hộp quá
Tiếng Việt ơi tiếng Việt ân tình.
(1989)

CHỒNG CHỊ - CHỒNG EM (Đoàn Thị Lam Luyến)

Xưa thì chị, nay thì em
Phải duyên chồng vợ, nối thêm cho dài...
Ngõ ngang nặng cả đôi vai
Những cao như núi, những dài như sông

Được lúa, lúa đã gặt bông
Được cải, cải đã chặt ngồng muối dưa
Mặn mà cũng khác ngày xưa
Bâng khuâng như chứa bao giờ bén duyên.

Gần được ấm, xa được êm
Giẫm vào ruộng hóa, vụt nên mùa màng
Cái giần vục phải cái sàng
Xui cho hai đứa nhờ nhàng gặp nhau .

Lá bùa từ thuở Mỹ Châu
Lá bài Trọng Thủy còn đau đến giờ
Tình yêu một mắt mười ngờ
Khiến cho biển cứ khuấy bờ trong nhau.

Cái phận trước, cái duyên sau
Nào ai tính được dài lâu với trời
Khi vui muốn có một người
Khi buồn muốn cả đất trời sẻ chung.

Đã từ hai mảnh tay không
Kể chi mẹ ghẻ, con chung, chồng người
Dở dang suốt nửa cuộc đời
Bỗng rụng mọc một mặt trời trong nhau.

Chị thảo nhiên mối tình đầu
Thảo nhiên em nhận bã trầu về tằm.
(1991)

VIỆT NAM ƠI (Lưu Quang Vũ)

Những áo quần rách rưới
Những hàng cây đâm mình vào bóng tối
Chiều mờ sương leo lắt đèn dầu
Lũ trẻ ngồi quanh mâm gỗ
Lèo tèo mì luộc canh rau

Mấy mươi năm vẫn mái tranh này

Dòng sông đen nước cạn
Tiếng loa đầu dốc lạnh
Tin chiến trận miền xa

Những người đi chưa về
Những quả bom hầm hào sục lở
Những tên tướng những lời hăm dọa
Người ta định làm gì Người nữa
Việt Nam ơi?

Mấy mươi năm đã mấy lớp người
Chia lìa gục ngã
Đã tận cùng nổi khổ
Người ta còn muốn gì Người nữa
Việt Nam ơi?
Người đau thương, tôi gắng gượng mỉm cười
Gắng tin tưởng nhưng lòng tôi có hạn
Chiều nay lạnh, tôi ghen ngào muốn khóc
Xin Người tha thứ, Việt Nam ơi

Tổ quốc là nơi tỏa bóng yên vui
Nơi nghĩ đến lòng ta yên tĩnh nhất
Nhưng nghĩ đến Người lòng tôi rách nát
Xin Người đừng trách giận, Việt Nam ơi

Tôi làm sao sống được nếu xa Người
N như giọt nước bậu vào bụi cỏ
N như châu chấu ôm ghi bông lúa
Người đẩy ra tôi lại bám lấy Người
Không vì thế mà Người khinh tôi chứ
Việt Nam ơi

Không vì tôi đau khổ rồi
Mà Người ghét bỏ?
Xin Người đừng nhìn tôi như kẻ lạ
Xin Người đừng ghẻ lạnh, Việt Nam ơi
Người có triệu chúng tôi, tôi chỉ có một Người
Tất cả sẽ ra sao
Mảnh đất nghèo máu ứa?
Người sẽ đi đến đâu

Hà Việt Nam khôn khổ?
Đến bao giờ bông lúa
Là tình yêu của Người?

Đến bao giờ ngày vui
Như chim về bên cửa?
Đến bao giờ Người mới được nghỉ ngơi
Trong nắng ấm và tiếng cười trẻ nhỏ?
Đến bao giờ đến bao giờ nữa
Việt Nam ơi?
(1989)

DƯƠNG CẦM LẠNH (Dương Tường)

Chờ em đường dương cầm xanh
dậy thì nồn dương cầm phố

Chờ em đường dương cầm sương
chúm chím nụ dương cầm biếc

Chờ em đường dương cầm sim
vằng vặc nụ dương cầm trinh

Chờ em đường dương cầm khuya
ôi cái im đêm thơm mộng

Chờ em đường dương cầm trắng
ứa nhụy, lạnh dương cầm xuân

Chờ em đường dương cầm mưa
giọt giọt lá buồn dạ khúc

...Xào xạc lòng tay khuya
Anh về lối dương cầm lạnh
(1993)

CHỢ BUỒN

(Đồng Đức Bốn)

Chợ buồn đem bán những vui
Đã mua được cái ngậm ngùi chưa em.
Chợ buồn bán nhớ cho quên
Bán mưa cho nắng, bán đêm cho ngày.
Chợ buồn bán tỉnh cho say
Bán thương suốt một đời này cho yêu.
Tôi giờ xa cách bao nhiêu
Đem thơ đổi lấy những chiều tương tư.
(1993)

VỢ ỒM

(Nguyễn Duy)

Kính tặng vợ nhân đầu xuân con Tuất – 1994

Vừa một xuân, lại một xuân
Vợ ơi đại hạn đã gần một năm
Một nhà là sáu miệng ăn
Một thi nhân hoá phẩm phẩm ngựa thồ

Cái lưng em, sụn bất ngờ
Tứ chi anh lỏng thông quơ rụng rời
Thông thường thương giới rong chơi
Trần gian choang choác sự đời tuy em

Nghìn tay nghìn việc không tên
Mình em làm cõi bình yên nhẹ nhàng
Thình lình em ngã bệnh ngang
Phang anh xất bắt xang bang sao đành

Cha con Chúa Chỗm loanh quanh
Anh như nguyên thủ tanh bành quốc gia
Việc thiên, việc địa, việc nhà
Một mình anh vãi cả ba linh hồn (!)
(1994)

TRỞ VỀ VỚI MẸ TA THÔI

(Đồng Đức Bốn)

1.

Cả đời ra bể vào ngòi
Mẹ như cây lá giữa trời gió rung
Cả đời buộc bụng thắt lưng
Mẹ như tấm nhả bóng dung tơ vàng
Đường đời còn rộng thênh thang
Mà tóc mẹ đã bạc sang trắng trời
Mẹ đau vẫn giữ tiếng cười
Mẹ vui vẫn để một đời nhớ thương
Bát cơm và nắng chan sương
Đói no con mẹ xẻ nhường cho nhau
Mẹ ra bới gió chân cầu
Tìm câu hát đã từ lâu đập vùi.

2.

Chẳng ai biết đến mẹ tôi
Bạc phơ mái tóc bên trời hoa mơ
Còng lưng gánh chịu gió mưa
Nát chân tìm cái chữa chưa có gì
Cần lòng bán cái vàng đi
Để mua những cái nhiều khi không vàng.

3.

Mẹ mua lông vịt chè chai
Trời trưa mưa nắng đôi vai lại gầy
Xóm quê còn lắm bùn lầy
Phố phường còn ít bóng cây che đường
Lời rào chim giữa gió sương
Con nghe cách mấy thôi đường còn đau.

4.

Giữa khi cát bụi đầy trời
Sao mẹ lại bỏ kiếp người làm than
Con vừa vượt núi băng ngàn
Về nhà chỉ kịp đội tang ra đồng
Trời hôm ấy chưa hết giông
Đất hôm ấy chẳng còn bông lúa vàng
Đưa mẹ lần cuối qua làng

Ba hôn bảy vía con mang vào mồ
Mẹ nằm như lúc còn thơ
Mà con trước mẹ già nua thế này.

5.

Trở về với mẹ ta thôi
Giữa bao la một khoảng trời đắng cay
Mẹ không còn nữa để gầy
Gió không còn nữa để say tóc buồn
Người không còn đại để khôn
Nhớ thương rồi cũng vui chôn đất mềm
Tôi còn nhớ hay đã quên
Áo nâu mẹ vẫn bạc bên nắng chờ
Nhuộm tôi hồng những câu thơ
Tháng năm tạc giữa vết nhơ của trời
Trở về với mẹ ta thôi
Lỡ mai chết lại mồ cô dưới mồ.

KHÔNG ĐỀ (Lê Thái Sơn)

Trắng tay
Về lại chân cầu
Thoắt
Đã
Năm chục tuổi đầu
Trời ơi!
Em còn tắm nữa hay thôi
Dòng sông khờ dại của người ngày xưa
Anh đánh rượu
Anh đánh thơ
Hằng đêm chịu những cơn mơ dày vò.

NGƯỜI ĐẸP (Lò Ngân Sủn)

Người đẹp trông như tuyết
Chạm vào lại thấy nóng

Người đẹp trông như lửa
Sờ vào lại thấy mát
Người không khát - nhìn thấy người đẹp cũng khát
Người không đói - nhìn thấy người đẹp cũng đói
Người muốn chết - gặp người đẹp lại không muốn chết nữa

Ơ!
Người đẹp là ước mơ
Treo trước mắt mọi người!

BÙA LÁ

(Nguyễn Thị Đạo Tĩnh)

I.

Lá vàng tôi thả bùa mê
Cho ai nhặt về làm chút duyên chơi
Lỡ làng mười tám đôi mươi
Tôi đi chợ muộn kiếm cơi trầu già
Tơ vương tóc rối chân gà
Ai mua tôi bán - để mà cầu duyên...

II.

Đợi người như đợi trăng lên
Người như chàng Cuội - người quên lối về.
Đêm dài - đêm thả bùa mê
Cho con đom đóm bờ đê lạc đường!

III.

Buồn tình ngồi ngắm trăng sông
Chẳng ai thương đến thì thương lấy mình.
Lá rơi lạc xuống sân đình
Bùa yêu tôi thả cho mình tôi... yêu!

NGƯỜI DỆT TÀM GAI

(Vi Thùy Linh)

Chúng mình ở hai miền
Ngày nào em cũng khóc....

Anh yêu của em
Em yêu anh cuồng điên

Yêu đến tan cả em ra
 Ào tung ký ức
Ngày dài hơn mùa
Em mong mỗi
Em (có lúc) như một tội đồ nông nổi

...

Em là người dệt tầm gai...
Em nhẫn nại chắt chiu từng niềm vui
Nhưng lại gặp rất nhiều nỗi khổ
Truân chuyên đề lên thanh thân
Ôi sự trái ngược - những sợi tầm gai !
Không kỳ vọng những điều lớn lao
Em lặng lẽ dệt hạnh phúc từ những nỗi buồn - những sợi tầm gai - không ai
nhìn thấy

Gai tầm gai đâm em đau đớn
Em chờ anh mãi...
Tưởng chừng không thể vượt qua nỗi cái lạnh, em đã khóc trên hai bàn tay
trầy xước
Những giọt tâm hồn thấm xót mười ngón tay rớm máu
Ngay cả khi anh làm em buồn thảng thốt
Em vẫn hướng về anh bằng tình yêu trọn vẹn của mình

Dệt tầm gai đến bao giờ?
Mỗi ngày dài hơn một mùa
Dệt tầm gai đến bao giờ?

Về đi anh!
Cài then những ngón tay trầy xước của em bằng Anh!

THỊ MÀU
(Anh Ngọc)

Người mấy trăm năm làm rung chuyển những sân đình
Làm điên đảo những phong màn khép mở
Người táo bạo
 Người không hề biết sợ
Người chưa từng lùi bước trước tình yêu

Người phá tung khuôn khổ những điệu chèo
Đề cuộc sống ủa lên đầu cửa miệng
Người trung thực đến không cần giấu giếm
Cặp môi hồng con mắt ướt đọng đưa

Người cả gan sàm sỡ cả cửa chùa
Chọn sắc áo cà sa mà chọc ghẹo
Thừa sinh lực nên người luôn túng thiếu
Nên hương trầm tiếng mõ khéo trêu người

Người đi qua nghiêng ngả những trận cười
Chấp tất cả lời ong ve mai mỉa
Người chịu hết mọi thói đời độc địa
Chiếc quạt màu khép mở vẫn ung dung

Trên môi người câu hát cứ trẻ trung
Từng sợi tóc cũng rung theo nhịp phách
Mùi táo chín, mùi hương, mùi da thịt
Người đi qua sân khấu tới đời thường

Người sống trong hơi thở của nhân dân
Mấy trăm năm ai để thương để giận
Câu sa lệch cũng hò reo nổi loạn
Nhịp trống gầm lên những khát vọng không lời

Những khát vọng nằm sâu trong mỗi trái tim người
Được sống đúng với lòng mình thực chất
Những xiềng xích phét màu sơn đạo đức
Mấy trăm năm không khóa nổi Thị Mầu.

Những cánh màn đã khép lại đằng sau
Táo vẫn rưng sân đình không ai nhặt
Bao Thị Mầu đã trở về đời thực
Vị táo còn chua mãi ở đầu môi.